MALTA

QORTI CIVILI
(SEZZJONI TAL-FAMILJA)

ONOR. IMHALLEF
NOEL CUSCHIERI

Seduta tas-26 ta' Ottubru, 2006

Citazzjoni Numru. 33/2005

Kawza fil-lista: 41

A B nee' C
Vs
D B

Il-Qorti,

Rat l-att tac-citazzjoni li permezz tieghu l-attrici ppremettiet u talbet hekk:

Premess illi fid-19 ta' Mejju 1984 il-partijiet ghaddew minn cerimonja taz-zwieg fil-Parocca ta' Santa Lucija u dan skond ic-certifikat taz-zwieg hawn anness u mmarkat bhala Dokument A;

Premess illi dan iz-zwieg huwa vizzjat inter alia minhabba li l-kunsens ta' l-attrici inkiseb bi vjolenza morali u biza, l-

kunsens ta’ l-attrici kien ezkluz minhabba zball fuq l-identita’ tal-konvenut; minhabba li l-kunsens ta’ l-attrici inkiseb b’qerq dwar kwalita’ tal-konvenut li mix-xorta taghha tfixkel serjament il-hajja mizzewga; minhabba li l-kunsens tal-partijiet kien vizjat b’difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja mizzewga, fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taghha u minhabba li l-kunsens tal-partijiet inkiseb bl-eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu u ta’ l-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga u ghad-dritt ghall-att taz-zwieg;

Premess illi ghalhekk l-attrici qieghda tipprezenta din il-kawza sabiex titlob li dan iz-zwieg iccelebrat fid-19 ta’ Mejju 1984 jigi ddikkjarat null u minghajr effett ai termini ta’ l-Artikoli 19 (1) (a) (b) (c) (d) u (f) ta’ l-Att ta’ l-1975 dwar iz-Zwieg (Kapitlu 255) kif sussegwentement emendata;

Jghid il-konvenuta ghaliex m’ghandhiex dina l-Onorabbli Qorti;
Tiddikjara null u minghajr effett iz-zwieg li gie ccelebrat bejn il-kontendenti fid-19 ta’ Mejju 1984 u dan ai termini ta’ l-Artikoli 19 (1) (a) (b) (c) (d) u (f) ta’ l-Att ta’ l-1975 dwar iz-Zwieg (Kapitlu 255) kif sussegwentement emendata.

Bl-ispejjez filwaqt li l-konvenut huwa minn issa ingunt ghas-subizzjoni.

Rat in-nota ta’ l-eccezzjonijiet tal-konvenut li biha eccepixxa:

1. Illi fl-ewwel lok, l-eccipjenti jinforma lil dina l-Onorabbli Qorti, ai termini tad-Digriet taghha tas-26 ta’ Lulju 2005, illi effettivament hemm proceduri pendenti quddiemit-Tribunal Ekklezjastiku relattivament ghaz-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti nhar id-19 ta’ Mejju 1984, liema proceduri waslu fi stadju avvanzat.

2. Illi minghajr pregudizzju ghall-premess, l-eccipjenti jaqbel mat-talba attrici limitatament ghal dikjarazzjoni u pronunzja illi z-zwieg iccelebrat bejn il-kontendenti nhar

id-19 ta’ Mejju 1984 huwa null u bla effett fil-Ligi, izda dan minhabba ragunijiet imputabbli lill-istess attrici u mhux lill-eccipjenti.

3. Illi fil-fatt, kienet l-istess attrici illi kienet affetta minn difett serju ta’ diskrezzjoni fuq il-hajja mizzewga u fuq id-dmirijiet u d-drittijiet essenzjali tal-mizzewgin, jekk mhux ukoll minn anomalija serja illi kienet taghmilha impossibli ghaliha illi tassumi l-obbligi taz-zwieg, kif jista’ jirrizulta ampjament waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

4. Illi assolutament minghajr pregudizzju ghall-premess, il-kunsens ta’l-istess attrici nghata b’eskluzjoni pozittiva taz-zwieg innifsu jew ta’ xi wiehed jew aktar mill-elementi essenzjali tal-hajja mizzewga, kif ukoll jista’ jigi ppruvat waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

5. Illi fic-cirkostanzi l-eccipjenti ma ghandux ibati l-ispejjez tal-prezenti, li ghandhom jigu sopportati unikament mill-attrici.

Rat id-dikjarazzjonijiet guramentati tal-partijiet u l-listi tax-xhieda;

Rat in-noti ta’ l-osservazzjonijiet studjati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawza;

Semghet il-provi bil-gurament;

Ikkunsidrat;

Illi permezz ta’ l-azzjoni odjerna l-attrici qeda titlob minn din il-Qorti dikjarazzjoni gudizzjarja fis-sens li z-zwieg kuntrattat minnha mal-konvenut fis-19 ta’ Mejju 1984 huwa null fil-ligi minhabba li l-kunsens matrimonjali taghha kien vizzjat fit-termini tal-paragrafi [a],[b],[c] u dak taz-zewg partijiet kien vizzjat skond il-paragrafi [d] u [f] ta’ l-Artikolu 19[1] tal-Kap.255. Minn naha tieghu l-konvenut eccepixxali, filwaqt li taqbel li z-zwieg huwa null, dan huwa attribwibbli ghar-ragunijiet imputabbli lill-attrici in bazi ghal dak kontemplat fil-paragrafi [d] u [f] ta’ l-Artikolu precitat.

Mill-provi rrizulta li l-partijiet izzewwgu fil-19 ta’ Mejju 1984 wara gherusija ta’ circa sitt [6] snin, meta allura l-attrici kellha 23 sena u l-konvenut 26 sena. Minn dan iz-zwieg twieldu zewgt it-tfal. Il-partijiet sseparaw wara konvivenza ta’ circa sittax [16] il-sena; u jinsab mhux kontradett il-fatt allegat mill-konvenut li l-attrici kellha relazzjoni extra matrimonjali li skond hu kienet ir-raguni principali li wasslet ghat-tkissir taz-zwieg taghhom.

Konsiderazzjonijiiet tal-Qorti
Fl-ewwel lok huwa opportun li jigi rilevat li l-Qorti semghet il-partijiet jiddeponu, u tosserva li ghandha certu riservi dwar il-kredibilita’ rigward certi aspetti tal-versjoni tal-partijiet; b’ mod partikolari ta’ l-attrici u senjatament fejn din tallega li hi qatt ma kellha ebda imhhabba lejn il-konvenut u sahansitra kienet titqazzu. Il-Qorti tosserva li t-tul taz-zmien kemm ta’ l-gherusija, l-eta’ ta’ l-attrici, kif ukoll tal-konvivenza matrimonjali u l-impenn fizisku taz-zewg partijiet sabiex ikollhom tfal miz-zwieg huma fatti provati li jimmilitaw serjament kontra din it-tesi attrici.

Fit-tieni lok jigi osservat li ghandha issir distinzjoni cara bejn zwieg li jfalli minhabba cirkostanzi li jizviluppaw waqt iz-zwieg, u zwieg li jfalli ghax xi wiehed mill-partijiet minn <u>qabel ma ta l-kunsens tieghu</u>, kien gja mentalment dispost li ma jottemperax ruhu ma xi wahda jew aktar mill-obbligi matrimonjali. Fl-ewwel ipotesi hemm ir-ragunijiet li jaghtu lok ghal separazzjoni , u fit-tieni ipotesi hemm l-estremi ta’ <u>l-annullament</u>.

Fit-tielet lok jinghad li *onus probandi ei qui dicit non ei qui negat*, u konformament ma’ dan il-principju kardinali f’ materja ta’ prova, l-oneru tal-prova jirrisjedi fuq il-parti li tallega. *Multo magis* f’ kazijiet bhal dawn in disamina fejn tezisti fil-ligi presunzjoni legali dwar il-validita’ tal-kuntratt taz-zwieg, sakemm ma jigix muri l-kuntrarju bi provi sodisfacenti li jezistu, wiehed jew aktar, mir-ragunijiet espressament kontemplati fil-ligi *[App.Joseph Zammit vs Bernardette Zammit deciza 27.01.2006].*

Vis et metus

Illi l-ewwel kawzali ta' l-attrici hija bazata fuq il-kontenut tal-paragrafu [a] ta' l-Artikolu precitat. In tema legali, dwar dan l-aspett huwa rilevanti dak osservat minn din il-Qorti fil-kawza *PA[PS] Denise Borg vs Christopher Borg* deciza fil-21 ta' Ottubru 2002 u fil-kawzi hemm citati, fejn gew postulati s-segwenti principji:

Biex il-vjolenza morali tammonta tivvizja l-kunsens jehtieg li din tahkem fuq persuna ragjonevoli, u ggeghlha tibza' li hija nfisha jew hwejjigha jistghu jigu mqegheda ghal xejn b' xejn f' perikolu ta' hsara kribra [Art.978[1]. Fi kliem iehor il-pressjoni jew vjolenza jehtieg li jkunu determinanti, ingusti u gravi. Fil-valutazzjoni, imbaghad, tal-kriterji tal-vjolenza ghandhom hjigu mehuda in konsiderazzjoni l-eta', is-sess u l-kondizzjoni tal-persuna [Art.978[2].

It-termini "pressjoni" u "vjolenza" huma ekwipollenti ghal xulxin gjaladarba jista' jkollok vjolenza meta jkun hemm pressjoni gravi u ndebita [*App.Emanuel Falzon vs Anthony Farrugia – 21.04.1997*] Hemm pressjoni jew vjolenza li jivvizjaw il-kunsens meta dawn <u>jirriflettu u jinfluwixxu fuq il-kondizzjoni mentali tal-persuna</u> tant li din ma tkunx libera li taghzel u taghmel dak li tixtieq, u biex tevita l-minaccja ta' dannu gravi, taghzel u <u>taghmel dak li jiddetalha jew jrid haddiehor</u>.

Tibqa' pero dejjem fil-prudenza tal-gudikant fuq il-provi akkwiziti, l-<u>indagini tal-fatt</u> dwar l-ezistenza o meno tal-vjolenza [*PA Rosario Bartolo vs Giovanni Bartolo – 14.11.1935*] Izda ghandha tintuza <u>cirkospezzjoni</u> biex ma jigix facilment annullat att li invece jisthoqqlu jibqa' fis-sehh [*App.Giuseppe Trichett vs Giorgio Mangion – 22.05.1931*]

Fil-kaz in disamina dan ir-rekwizit huwa manifestament mankanti. Iz-zewg ragunijiet li tat l-attrici li, skond hi, kienu inducewha sabiex tizzewweg mal-konvenut [li kienet ilha mieghu circa sitt snin] kienu [1] sabiex tehles mis-sikkatura tad-dar, liema fattur hija ddefeniet bit-terminu "escapism", u [2] peress li kellha l-biza' li tibqa' ma tizzewwigx u tibqa' waheda. Il-Qorti tosserva li ghandu jirrizulta car li l-ezistenza ta' dawn il-fattur, assumendo li

huma veritieri, mehudin separatatament jew kumuluttivament ma jintegrawx il-caput nullitatis kontemplat fl-imsemmi paragrafu. Ghaldaqstant din il-kawza ma treggix.

Zball dwar l-identita'

Illi din il-kawzali bazata fuq id-dispost tal-paragrafu [b] hija wkoll manifestamnt infondata u ma ssib ebda sostenn fil-provi.

Frodi

In propositu ghall-kawzali bazata fuq il-paragrafu [c] ta' l-istess artikolu, il-gurisprudenza tinsenja li "Hu ovvju li hawn qeghdin fil-kamp ta' moral substitution li kif spjegat mill-awturi din tissussisti when the quality is [1] an inherent proprety of the person, and not some isolated past action; [2] present at the time of the wedding; [3] grave, either objectively or subjectively; [4] unknown to the other party; [5] fraudulently concealed for the purpose of obtaining marital consent; [6] lastly, the quality must provoke a crisis on discovery, as otherwise the presumption would be that the error was not in fact substantial" [*Wrenn – "Annullment"][App. Louis Agius vs Georgia Agius – 19.10.1988; PA[PS] Stephen Sciberras vs Avk.Francesco Depasquale – 9.12.2002*]

Fil-kaz taht konsiderazzjoni il-Qorti tosserva li ma gew pruvati l-ebda artifizji jew raggiri adoperati mill-konvenut anterjorment ghaz-zwieg li setghu ngAw lill-attrici dwar xi kwalita' personali tieghu. Il-partijiet kienu ilhom jiffrekwentaw lil xulxin zmien twil qabel iz-zwieg, u skond il-konvenut huwa kellhom relazzjonijiet sesswali anke qabel iz-zwieg. Tenut kont tal-provi akkwisiti l-Qorti hi tal-fehma li lanqas dan il-caput nullitatis ma jreggi fic-crikostanzi tal-kaz.

Discretio Judicii

Illi rigward il-kawzali bazata fuq l-ewwel parti tal-paragrafu [d], l-attrici ssostni li l-kunsens "tal-partijiet" kien ivvizzjat b'

difett serju ta’ diskrezzjoni tal-gudizzju fuq il-hajja mizzewga jew fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali tieghu.

In propositu gie osservat fil-kawza “*App.C. Joseph Spiteri vs George Spiteri [*Vol.LXXXV.II.81]* illi: “Jinsab assodat fil-gurisprudenza li jkun hemm difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kemm-il darba jirrizulta li, fil-mument ta’ l-ghoti tal-kunsens, parti jew ohra, tkun priva b’ mod sostanzjali, ossia “gravi”, minn dik il-fakolta’ kritiko–estimattiva jew kritiko-valutattiva dwar l-oggett tal-kunsens taz-zwieg; jew minn dik il-maturita’ affettiva li hija presuppost ghal ghazla libera dwar l-imsemmi oggett. Ghalhekk difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju mhux semplicement nuqqas ta’ hsieb, jew nuqqas ta’ riflessjoni; anqas ma jfisser li wiehed jaghmel ghazliet jew jiehu decizzjonijiet zbaljati [infatti decizjoni jew ghazla zbaljata hi perfettamet kompatibbli ma’ diskrezzjoni ta’ gudizzju – *PA [21.11.1995] Emanuel Camilleri vs Carmen Camilleri*

Biex ikun hemm in-nuqqas jew difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju kif ravvizat fl-artikolu 19[1][d] irid ikun hemm l-inkapacita’ psikika [mhux necessarjament anomalija psikologika fis-sens mediku/psikjatriku] jew kostituzzjonali li wiehed jagharaf u jirrifletti u li jiddecidi liberament fuq l-oggett tal-kunsens matrimonjali”

Konformament mal-premess sabiex l-azzjoni attrici tirnexxi fuq din il-kawzali, jehtieg li jigi provat sodifacentement li fil-mument tal-ghoti tal-kunsens , il-partijiet jew wiehed minnhom, kien affett minn difett serju ta’ diskrezzjoni ta’ gudizzju fuq il-hajja matrimonjali u fuq id-drittijiet u dmirijiet essenzjali li din timporta. “*In altri termini e’ necessaria la discrezione non tanto per l’ atto in se al momento di emettere il consenso, quanto per gli impegni che da quell’atto derivano. Una discrezione che impegni per il futuro.” [Bersini -citat fil-kawza PA Angela Spiteri Selvaggi vs Joseph Spiteri deciza 4.11.1994]* L-obbligazzjonijiet essenzjali fil-hajja matrimonjali huma bazati fuq il-kuncett ta’ unjoni permanenti, esklussiva u rrevokabbli diretta ghal komunjoni ta’ hajja u l-prokreazzjoni u t-trobbija ta’ l-ulied. Din il-kapacita’ li

jassuma dawn l-obbligi ghandha tezisti fiz-zewg partijiet. [*PA Charles Atkins vs Matilde Atkins deciza 2.10.2003*].

Izda la decizjoni zbaljata u lanqas kull stat ta' immaturita' ma huma sufficjenti sabiex jintegraw din il-caput nullitatis. Illi ma hemmx bzonn li parti jkollha xi livell gholi ta' maturita' jew edukazzjoni, izda ta' l-anqas il-livell irid ikun tali li dik l-istess parti tkun kapaci taghmel valutazzjoni shiha, ponderata u libera dwar iz-zwieg u dwar id-drittijiet u dmirijiet essenzjali taz-zwieg [*PA Melanie Borg Cardona vs Joseph Borg deciza 29.10.2003][vide ukoll App.C. App.C Caroline Grech vs Ian Borg deciza fis-27 ta' JAr 2006,deciza fis-27 ta' JAr 2006, u l-awturi u kazistika hemm citati*]

L-immaturita' jew difett serju ta' diskrezzjoni "*non si referiscono ad una piena e terminali maturita', non esigono nei nubenti una conoscenza perfetta ed esaustiva di ceio che comporta l-matrimonio, non richiedono una preveggenza chiara ed assoluta di cio' che puo' comportare la vita coniugale, ne' un perfetto equilibrio volitivo- affettivo, ne' infine una conoscienza perfetta delle motivazzione della scelta matrimoniale. Ecco perche' riesce piu' appropriato l' uso del termine discrezione di gudizzju, che fa riferimento ad un certo discernimento*[1] *ma non implica il raggiungimento di una maturita' piena [Pompedda – Il Consenso Matrimoniale, u awturi ohrjan citati fil-kawza PA Nicholas Agius vs Rita Agius deciza 25 Mejju 1995, citata fil-kawza App.C Caroline Grech vs Ian Borg deciza fis-27 ta' JAr 2006, [2006]supra]*.

L-applikazzjoni tal-principji premessi ghall-fatti tal-kaz in disamina, necessarjament iwasslu ghall-konkluzjoni li dan il-caput nullitatis ma jikkonfigurax f' dan il-kaz. Ma jirrizultax li l-partijiet jew parti kienet affetta b' dan id-difett serju ta' diskrezzjoni ta' gudizzju kif fuq defenit. Il-provi juru li meta z-zewg partijiet taw il-kunsens matrimonjali huma kienu konxji tad-doveri matrimonjali taghhom u tal-kapacita' taghhom li jesegwixxu dawn l-obbligi fil-konfront ta' xulxin. Di fatti l-partijiet ikkonvivew wara z-zwieg ghal

[1] Sottolinear ta' din il-Qorti

zmien twil, u kellhom zewgt it-tfal li gew wara sforz li sar miz-zewg partijiet u anke bl-ghajnuna ta' interventi medici. Il-fatt li sussegwentement zviluppaw certu problemi fl-agir taz-zewg partijiet li wasslet ghal firda personali ta' bejniethom wara snin twal ta' konvivenza, ma jimmilitax kontra din il-konkluzjoni.

Anomalija psikologika
In propositu ghal din il-caput nullitatis sollevata mill-konvenut fil-konfront ta' l-attrici, il-Qorti tosserva li mill-provi ma rrizultax li fil-mument tal-ghoti tal-kunsens matrimonjali l-attrici kienet qed issofri minn anomalija psikologika serja li kienet taghmilha impossibbli ghaliha li tassumi l-obbligi taz-zwieg. Jigi osservat li l-fatt li l-attrici seta' kellha karattru difficli, jew wara z-zwieg bdiet tbati minn dipressjoni wara twelid ta' tarbija, jew li bdiet tiffissa fuq il-figura taghha ma jikkwalifikawx f' dan il-kaz ghal anomalija psikologika serja fit-termini tal-paragrafu precitat.

Eskluzjoni posittiva
Illi z-zewg partijiet imputaw fil-konfront ta' xulxin il-kawzali bazata fuq id-dispost tal-paragrafu [f] ta'l-Artikolu precitat.

Jinsab ritenut fil-gurispurdenza li s-simulazzjoni tiehu l-forma ta' dak li fid-duttrina civili hu deskritt bhala *colorem habens substantiam vero nullam* li b' konsegwenza jirrendi l-kuntratt bhala interament fittizju. Jkun hemm simulazzjoni f' kuntratt taz-zwieg meta fil-mument ta' l-ghoti tal-kunsens matrimonjali, parti jew it-tnejn, esternament turi li qed taghti l-kunsens matrimonjali, izda internament u b' att pozittiv tal-volonta' taghha tkun qed tichad il-kunsens ghal dak iz-zwieg [simulazzjoni totali] jew tkun qed teskludi xi element jew proprjeta' essenzjali ghaz-zwieg [simulazzjoni parzjali] [*PA Muscat vs Borg Grech – 14.08.1995; Alfred Tonna vs Maria Tonna – 31.01.1996*] [*PA Brigitte Veneziano Broccia vs Avk.Dr.Joseph Sammut noe deciza 9.12.2002*]

In subjecta materja [qerq] l-principju jibqa' dak sancit fl-Art.981[2] tal-Kap.16, jgifieri li l-ghemil doluz ma jistax ikun prezunt, imma ghandu jigi ppruvat.

Ghalhekk sabiex tirnexxi din il-kawzali, jiehtieg li jigi provat sodisfacentement li fil-mument tal-ghoti tal-kunsens, iz-zewg kontendenti, jew parti minnhom, internament kienet qed teskludi b' att posittiv tal-volonta' taghha jew iz-zwieg innifsu, jew xi wiehed mill-elementi essenzjali taz-zwieg li huma il-bonus fidei, il-*bonus prolis* u l-*bonus vitae*, ossia l-unjoni permanenti, esklussiva u rrevokabbli diretta ghal komunjoni ta' hajja u l-prokreazzjoni u t-trobbija ta' l-ulied.

Il-Qorti tosserva li mill-provi dan ir-rekwizit jirrizulta mankanti. Ma jirrizultax provat, li fl-ghoti tal-kunsens matrimonjali l-attrici jew il-konvenut <u>internament b' att posittiv tal-volonta</u> taghhom eskludew xi obbligu essenzjali ghall-hajja matrimonjali. Di fatti huma kellhom konvivenza twila li matulha kellhom zewgt it-tfal, u nonostante l-problemi li fil-kors tal-hajja jinqalghu bejn koppja mizzewwga matul iz-zwieg, ma jirrizultax li fil-mument krucjali tal-ghoti tal-kunsens il-partijiet kienu fil-forma mentis taghhom mankanti f' dan ir-rigward.

In fine hija opportuna l-osservazzjoni li "Iz-zwieg huwa wiehed mill-kuntratti l-aktar essenzjali ghas-socjeta' u bla dubju ta' xejn huwa ta' ordni pubbliku li <u>l-Qorti trid tersaq lejh bl-akbar rispett,</u> ukoll jekk hija sejra thares lejh mill-punto di vista civili biss." Dan bl-iskop li ma jigix annullat zwieg fuq ix-xewqa tal-parti jew partijiet, izda kif hekk inhu xieraq fuq is-serjeta' u l-bazi tar-rekwiziti legali. Ghalhekk jekk l-ghazla singolari jew kongunta tal-partijiet kienet zbaljata, dan m' ghandux iwassal sal punt li z-zwieg jisthoqqlu li jkun annullat. Mod iehor dan <u>il-kuntratt hekk serju</u>, ghax maghmul skond il-ligi u li <u>jikkostitwixxi l-ligi ta' bejniethom</u> [kif hekk jesprimi l-Art.992] <u>jigi stultifikat u rez insinifikanti.</u> Kapaci wkoll jservi ta' pretest ghal kull min iz-zwieg tieghu ma jirnexxiex biex jannulla kuntratt li jisthoqlu invece jibqa' fis-sehh. [*App.C Carmel Farrugia vs Pauline Farrugia – 28.07.1987*, citata b' approvazzjoni *PA[PS] Christine Ellul vs Brian Ellul – 21.10.2002 u PA[PS] Chritine Ellul vs Brian Ellul – 21.10.2002*]

Dan premess u kkunsidrat it-talba attrici mhijiex sostnuta mill-provi u ghalhekk ma timmeritax li tigi milqugha.

Ghal dawn il-motivi tiddecidi billi tichad it-talba attrici bl-ispejjez kontra l-attrici.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------